

На данашњи дан 1228. године умро је српски краљ Стефан Првовенчани, други син великог жупана Стефана Немање, оснивача династије. Током владавине Стефана Првовенчаног Србија је задобила и државну и црквену самосталност. Немања је пред монашене 1196. престо уступио њему а не најстаријем сину Вукану, највероватније зато што је Стефан био зет византијског цара Алексија III Анђела. Браћа су се потом оштро сукобила, али их је измирио најмлађи Неманин син монах Сава, Вукан је тада постао намесник у Зети. Пред крај живота написао је "Житије светог Симеона" што је монашко име Стефана Немање.

Данас је субота, 24. септембар, 2022.

768 - Умро је франачки краљ Пипин III Мали, први монарх из династије Каролинга.

Владао је од 747. а потпуну власт приграбио је 751. када је уз сагласност римског папе збацио Хилдерика III, последњег владара из династије Меровинга. Основао је Папску државу 756. поклонивши папи земље у средњој Италији.

1849 - Умро је аустријски композитор Јохан Штраус Старији, отац популарних бечких композитора Јохана Млађег, Јозефа и Едуарда, најзаслужнији за велику распрострањеност бечког лаког валцера почетком 19. века. Најпре је био капелник више забавних оркестара, затим дворског плесног оркестра у Бечу. Компоновао је велики број валцера, кадрила, маршева, полки.

1706 - Шведска и Саксонија склопиле су у Алтранштату мир којим се Шведска одрекла пољске круне и признала пољског краља Станислава Лешћинског, штићеника шведског краља Карла XII.

1852 - Француски инжењер Анри Жифар извео је први лет дирижаблом на парни погон, прелетевши 27 километара од Париза до Трапа.

1863 - Донет је закон о оснивању Велике школе у Београду, која је наставила и реформисала рад дотадасњег Лицеја. Школа је имала Философски, Правни и Технички факултет. Налазила се у Капетан-Мишином здању у ком се и данас налази ректорат. Преименована је у Универзитет 1905. када је законом прописано и отварање Медицинског, Богословског и Пољопривредног факултета.

1868 - У Суботици је основана градска музичка школа, прва таква на територији данашње Србије.

1884 - Рођен је турски државник и војсковођа Мустафа Исмет Инени, председник Турске од 1938. до 1950. Учествовао је у балканским ратовима и у Првом светском рату, а посебно се истакао у Турско-грчком рату 1921. кад је после успеха у бици код Иненија добио чин паше и узео презиме Инени. Исте године је као командант Западног фронта предводио турске трупе у победоносној бици над грчком војском на реци Сакарија. Од 1922. до 1924. био је шеф турске дипломатије, а потом до 1937. као близак сарадник Кемала Ататурка, председник владе.

1899 - Рођен је српски композитор и диригент Јован Бандур, професор Музичке академије и диригент Београдске опере. После студија у Бечу и Прагу компоновао је инспиришући се мотивима народне музике. Дела: кантате "Поема 1941.", "Распева се земља", циклус мадригала за мешовити хор, "Југословенска партизанска рапсодија", концерт за виолину и оркестар, соло песме.

1911 - Рођен је совјетски државник Константин Черњенко, који је на најмоћнији положај у држави, место генералног секретара Комунистичке партије, доспео после смрти Јурија Андропова у фебруару 1984. На том положају остао је само 13 месеци, до смрти марта 1985.

1915 - Француска и Велика Британија су у Првом светском рату одлучиле да отворе Солунски фронт, на који су упућене снаге с фронта у Галипољу. Почетком 1916. те трупе су ојачане с пет британских и четири француске дивизије, а до половине маја 1916. са острва Крф пребачена је српска војска, сврстана у три армије, која је 1918. имала одлучујућу улогу у пробоју Солунског фронта и убрзању ратног слома Централних сила.

1941 - Ужички партизански одред ушао је у Ужице, које је потом више од два месеца било средиште слободне територије - Ужичке републике, као и Врховног штаба НОП Југославије - до 30. новембра 1941. када су га заузеле немачке трупе.

1941 - На конференцији у Лондону владе Совјетског Савеза, Аустралије, Канаде, Велике Британије, Новог Зеланда, Јужноафричке уније и избегличке владе Чехословачке, Грчке, Белгије, Луксембурга, Холандије, Норвешке, Пољске, Француске и Краљевине Југославије потписале су Атлантску повељу. О садржају Повеље у осам тачака - политичком програму о борби против Сила осовине у Другом светском рату - претходно су се договорили председник САД Френклин Рузвелт и британски премијер Винстон Черчил и тај документ је касније послужио као основа Повеље УН. На основама Атлантске повеље и идејног концепта на ком је она устројена утемељен је касније НАТО.

1943 - Рођен је Антонио Табуки, италијански писац и научник. Табуки, вероватно најпознатији по делима "Индијски ноктурно", "Тристан умире" и "Переира тврди" уживао је изузетан углед и као научник и као литерата и превођен је на чак 40 језика. Био је

стручњак за португалску културу и Португал је сматрао другом отаџбином.

1960 - У Њупорту је поринут "Ентерпрајз", први амерички носач авиона на атомски погон.

1968 - Швајцарска је постала чланица УН. Због традиционалне неутралности она је дуго било уздржана према сваком виду међународних организација.

1971 - Велика Британија је протерала 90 совјетских грађана због наводне шпијунске делатности.

1980 - Погранични сукоби Ирака и Ирана прерасли су у свеопшти рат двеју земаља кад су ирачке трупе прешле границу и опколиле град Абадан, запаливши највећу светску рафинерију нафте.

1988 - На Олимпијским играма у Сеулу канадски спринтер афроамеричког порекла Бен Џонсон поставио је светски рекорд у финалној трци на 100 метара од 9,79 секунди, али је резултат поништен и шест дана касније му је одузета златна медаља јер је трчао допингован.

1990 - Председник Западне Немачке Рихард фон Вајцекер потписао је споразум којим ће 3. октобра 1990. две немачке државе поново бити уједињене, а истог дана је Источна Немачка формално напустила Варшавски пакт.

1993 - Краљ Народом Сиханук поново је преузео камбоџански престо, са којег је сишао 1955. истог дана он је потписао устав према којем је Камбоџа постала уставна монархија.

1996 - САД, Русија, Кина, Велика Британија и Француска одбациле су приговоре Индије и потписале документ о забрани нуклеарних проба.

1998 - Иран и Велика Британија постигли су споразум о подизању дипломатских односа на амбасадорски ниво пошто је Техеран одустао од "фатве" која је подразумевала смртну казну аутору романа "Сатански стихови", британском писцу индијског порекла Салману Руждију.

2000 - Председнички кандидат Демократске опозиције Србије Војислав Коштуница победио је на изборима за председника СРЈ. Покушај игнорисања изборног резултата довешће до масовних протеста грађана 5. октобра.

2002 - Британска влада објавила је досије о ирачком програму наоружања, тврдећи да ирачки председник Садам Хусеин може да лансира оружје за масовно уништење за само 45 минута, што је послужило као оправдање за агресију на Ирак, али се касније показало да је тврдња била лажна.

2002 - Тројица муслиманских терориста убили су 29 верника у хиндуистичком храму у индијском граду Гандинагар.

2004 - Умрла је француска књижевница Франсоаз Саган, која је постала светски позната у 18. години када је објавила свој први роман "Добар дан туго" 1954. Уследили су романи "Известан осмех" 1957. године, "Волите ли Брамса" 1959. и други. Као писац позоришних комада и сценарија, оставила је за собом портрете аморалних и учмалих средовечних људи.

2014 - Индијска свемирска летелица доспела је до Марса и ушла у орбиту "Црвене планете" након десетомесечног путовања. Сонда "Мангалајан", изграђена и пројектована за рекордно кратко време, полетела је новембра 2013. године. Индија је тако постала прва азијска земља која је досегла Марс, претходно је то успело само летелицама које су лансирале САД, Русија и ЕУ.

2017 - На парламентарним изборима у Немачкој победила је коалиција Хришћанско-демократске уније и Хришћанско-социјалне уније Баварске Ангеле Меркел са 32,9 освојених гласова, а 20,5 добила је Социјалдемократска партија. Прави успех, међутим, постигла је антиимиграциона Алтернатива за Немачку са 12,6 чиме је постала парламентарна странка.

(РТВ)